

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologické etiky, sociální etiky a etického vzdělávání

Bakalářská práce

**ČESKÁ KATOLICKÁ CÍRKEV A SOCIÁLNÍ
SPRAVEDLNOST**

**POSTAVENÍ, MOŽNOSTI A AKTIVITY KATOLICKÉ
CÍRKVE V OBLASTI SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI
V ČESKÉ REPUBLICE**

Vedoucí práce: Mgr. Jindřich Šrajer, Dr. theol.

Autor práce: Petr Štrejbar

Studijní obor: Sociální a charitativní práce, kombinovaná forma studia

Ročník: IV.

2008

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

14. března 2008

Petr Štrejbar

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jindřichu Šrajerovi, Dr. theol.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 POJEM SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST	7
1.1 Náboženské a historické pojetí sociální spravedlnosti	8
1.2 Politické pojetí sociální spravedlnosti	10
2 HISTORIE A SOUČASNÉ POSTAVENÍ ČESKÉ KATOLICKÉ CÍRKVE	11
2.1 Povaha péče církve o sociální otázku od počátku křesťanství	11
2.2 Změny angažovanosti české církve v průběhu novověku	11
2.3 Římskokatolická církev v Československu	13
2.4 Současné postavení české katolické církve	15
3 SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST V ČR – SOUČASNÉ PROBLÉMY A HODNOTY OVLIVŇUJÍCÍ SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST	17
3.1 Hodnoty české společnosti	17
3.2 Současné problémy v oblasti hospodářství	18
3.3 Stav práva a politické kultury v českých zemích	19
3.4 Postavení Romů	20
3.5 Cizinci	21
3.6 Chudoba a nezaměstnanost	21
3.7 Pozice rodiny	22
3.8 Různé formy porušování sociální spravedlnosti	22
4 AKTIVITY ČESKÉ ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE NA POLI SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI	24
4.1 Poslání a úkoly české římskokatolické církve ve společnosti	24

4.2	Reálné aktivity církve	25
4.2.1	Dobrovolnictví	25
4.2.2	Poradenství	26
4.2.3	Vzdělávání	27
4.2.4	Denní a kontaktní centra a azylové domy	27
4.2.5	Hospodářství, právo a politická kultura	28
4.2.6	Řešení problémů Romů a cizinců	29
4.2.7	Rodina	30
4.2.8	Nezaměstnaní a chudí	31
5	ZMĚNA NEBO STAGNACE?	32
5.1	Potřebné kroky	33
	ZÁVĚR	35
	Seznam zkratk	37
	Seznam literatury	38
	Elektronické zdroje	43
	Abstrakt	49
	Abstract	50

ÚVOD

Sociální spravedlnost je pro každou společnost žádoucím stavem. Platí to jistě i o České republice. Daří se v naší zemi tento ideál realizovat? Sociální problematikou se zabývá také římskokatolická církev. Do jaké míry se daří církvi u nás přispívat k uskutečnění sociální spravedlnosti?

Cílem této práce je na zmíněné otázky odpovědět. Tomuto záměru odpovídá i její struktura. První část se zabývá definicí pojmu sociální spravedlnost a porovnává různá pojetí a aspekty, které umožní obsáhnout tuto problematiku z různých úhlů pohledu (historického, politického a náboženského). Pro porozumění současnému postavení a působení římskokatolické církve v sociální oblasti je zde zařazena kapitola zabývající se historií činnosti církve v Českých zemích až po současnost. V další části jsou popsány formy porušování sociální spravedlnosti, tedy problémy, které může církev pomoci řešit. Je tu rovněž prostor pro zohlednění okolností, které chápání a řešení sociálních problémů ovlivňují, jedná se především o hodnoty české společnosti. Jaké jsou silné, a slabé stránky sociálních aktivit církve je možné nalézt v porovnání konkrétních aktivit katolické církve s existujícími problémy v oblasti sociální spravedlnosti. V závěru půjde o souhrn získaných poznatků a jejich porovnání s vymezeným cílem práce.

Tato práce se opírá o základní texty katolické sociální nauky, hlavně sociální encykliky a literaturu zabývající se otázkami křesťanské a sociální etiky. Pro zjištění porušování sociální spravedlnosti je využit sociologický průzkum, učebnice sociální práce, informace z periodik, a další literatura zabývající se tímto tématem. Aktivity církve se snažím zjistit ze zdrojů římskokatolické církve a české Charity. K charakteristice dnešní situace církve slouží analýzy některých předních českých církevních představitelů.

1 POJEM SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST

Dříve než se budeme zabývat problémy související se sociální spravedlností, je nezbytné definovat, co to vlastně sociální spravedlnost je. Spravedlnost jako takovou můžeme chápat buď jako vlastnost jedince, tedy individuální osobní kvalitu, anebo jako atribut sociálního stavu, což je spravedlnost sociální, o kterou jde v této práci.¹ Je ovšem nutné si uvědomit, že se tento problém dá nahlížet z různých úhlů pohledu. Z hlediska sociální etiky je sociální spravedlnost takový způsob počinání, jež vyplívá ze základní normy dobrého řádu, odpovídající obecnému blahu.² V této koncepci „je to spravedlnost, která při všech směnách statků a služeb ve společnosti přihlíží k potřebám obecného blaha či k sociálním potřebám.“³ Obecné blaho, tedy dobrý stav společenských celků, má vytvářet podmínky pro seberealizaci všech složek společnosti.⁴ Sociální spravedlnost je jedním ze základních elementů obecného blaha, bez ní nelze dospět k rozvoji všech členů společnosti.

Huber uvádí čtyři aspekty sociální spravedlnosti.⁵ Sociální spravedlnost v jeho pojetí spočívá na zaručení stejných podmínek pro všechny, nevyklučování žádného člena společnosti na tvorbě společenského života, a poskytnutí prostředků těm, kteří se nemohou dostat k dostatečným příjmům pro obživu. Neméně důležitý aspekt se týká formálního naplňování práva, tedy právního a politického prosazování sociální spravedlnosti.⁶

---

¹ Srov. ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 223.

² Srov. tamtéž, s. 223.

³ BAHOUNEK, J. *Sociální učení církve*, s. 310.

⁴ Srov. ANZENBACHER, *Křesťanská sociální etika*, s. 202.

⁵ Srov. tamtéž, s. 224-225.

⁶ Srov. tamtéž, s. 224-225.

1.1 Náboženské a historické koncepce sociální spravedlnosti

Rozměr spravedlnosti má základ už ve Starém zákoně. Zvláštní ochranu zasluhovali ti nejpotřebnější – chudí, vdovy, sirotci a cizinci. Příkladem může být projekt milostivého léta, ve kterém se má lidem v izraelské zemi po určených letech vracet pozbytý majetek a postavení, o které přišli v důsledku bídy.⁷

Jednu z nejstarších nebiblických koncepcí spravedlnosti lze najít u Aristotela, který „znal dva druhy jednání podléhající spravedlnosti a to směnu statků a rozdělování břemen a odměn nějakou autoritou.”⁸ Směna statků má být realizována prostřednictvím spravedlivé ceny. Nespravedlnost spočívá v tom, že nedostatek určitého zboží umožňuje žádat jakoukoli cenu. Zde musí zasáhnout stát, protože „spravedlnost je totiž ctností toho, kdo disponuje mocí; je to ctnost těch, kteří jsou silnější.”⁹

Křesťanské pojetí odvozuje spravedlnost od konání nanejvýš spravedlivého Boha jako vzor spravedlivého jednání.¹⁰ Ten kdo je spravedlivý, napodobuje nebeského otce a bude spasen.¹¹ Podstatný pro tento přístup je Ježíšovo kázání na hoře, které odhaluje, že není důležitá vnějšková spravedlnost podle zákona, nýbrž spravedlnost srdce.¹²

Od počátků křesťanství byl realizován charitativní model sociální péče o potřebné, zvrát přinesla až průmyslová revoluce. V důsledku sociálního útlaku vzniklo v 19. století sociální učení církve. Zabývá se aplikací křesťanského poselství na sociální problémy doby, základem je důstojnost člověka jako obrazu Božího.¹³

Dokumenty sociálního učení byly a jsou určující pro způsob řešení sociálních

---

⁷ Lv 25,8-17.

⁸ SPAEMANN, R. *Základní mravní pojmy a postoje*, s. 46.

⁹ Tamtéž, s. 46.

¹⁰ Podobně jako v židovství.

¹¹ Mt 5,48.

¹² Mt 6,1-4.

¹³ Srov. GS 12.

otázek v pojetí katolické církve. Prvním takovým dílem byla sociální encyklika *Rerum novarum* z roku 1891 vyhlášená papežem Lvem XIII. Jejím úkolem bylo stanovit ochranu proti sociální nespravedlnosti „cestou reforem, na nichž se církev podílela rozhodující měrou.“¹⁴ Na tento dokument pak navazovaly s odstupem času další encykliky.

Pastorální konstituce II. vatikánského koncilu *Gaudium et spes* z roku 1965 se považuje za jeden z nejdůležitějších sociálních církevních dokumentů. O spravedlnosti se zde hovoří jako o povinnosti, která se naplňuje tak, že „každý přispívá k obecnému blahu podle svých schopností a potřeb druhých lidí (...) ke zlepšení životních podmínek.“¹⁵ Dokument ostře kritizuje politickou a sociální lhostejnost a chce zapojit křesťany do veřejného života, v protikladu k dřívější orientaci na soukromou sféru života církve.¹⁶ Laici jsou ti, kdo mají vnášet do společnosti křesťanského ducha.¹⁷

Poslední důležitou encyklikou je spis Jana Pavla II. *Centesimus annus*. Současná situace je představena jako rozcestí, potýkající se s problémem mravnosti v bohatých a problémem chudoby v chudých zemích, z nichž vyplývá světově nespravedlivé rozdělení práce.¹⁸ Řešením je láska k člověku cestou podporování spravedlnosti.¹⁹

V křesťanském pohledu na sociální spravedlnost „jde zásadně o solidární uplatnění lidské důstojnosti a přikázání lásky k bližnímu, a to nejen ve vztazích mezi osobami, nýbrž i v politických a ekonomických institucích, řádech a strukturách.“²⁰

---

¹⁴ OCKENFELS, W. *Katolická sociální nauka*, s. 23.

¹⁵ GS 30.

¹⁶ Srov. tamtéž 30-32.

¹⁷ Srov. MARTINEK, C. *Cesta k solidaritě*, s. 83-84.

¹⁸ Srov. CA, Předmluva.

¹⁹ Srov. CA 58.

²⁰ ANZENBACHER, A. Co je sociální spravedlnost?[online].

1.2 Politické pojetí sociální spravedlnosti

Všechna politická pojetí mají svou definici sociální spravedlnosti, neboť „spravedlnost je cílem, a proto také vnitřním měřítkem každé politiky.“²¹ Chápání sociální spravedlnosti však může být v různých politických proudech značně rozdílné.

Liberální směr pojímá sociální spravedlnost jako výsledek tržního procesu. O ceně práce, služeb nebo zboží rozhoduje pouze poptávka, která nemá být nikým omezována.²² Výsledkem tržní nabídky a poptávky však může být i sociální nespravedlnost.

Koncepce blízké sociálně zaměřeným stranám se snaží o sociální rovnost všech občanů, a to prostřednictvím daňové a sociální politiky.²³ Občan, který se dostane do nepříznivé sociální situace, má právo na určité daňové zvýhodnění a finanční příspěvek, kompenzující jeho nevýhodu.

„Třetí tendencí je liberální rovnost zdrojů a vyvíjí se v návaznosti na Rawlse. Snaží se o vyrovnání startovních a základních podmínek občanského života, např. formou finančních dotací občanům.“²⁴ Důraz je kladen na vyrovnání počátečních životních podmínek všech občanů.

Pojetí, jehož východiskem je německé sociálně tržní hospodářství předpokládá, že „trh, jako vůdčí systém, nemůže být ponechán sám sobě, ale vyžaduje rámec kompatibilních podmínek, má-li být sociálně přijatelný.“²⁵ Hlavním činitelem zde není trh, ale jeho sociální přijatelnost. Pokud není tržní proces sociálně akceptovatelný, je zásahem zvenčí upraven.

---

²¹ DCE 28.

²² Srov. ANZENBACHER, Co je sociální spravedlnost?

²³ Srov. tamtéž.

²⁴ Srov. tamtéž.

2 HISTORIE A SOUČASNÉ POSTAVENÍ ČESKÉ KATOLICKÉ CÍRKVE

2.1 Povaha péče církve o sociální otázku od počátku křesťanství do novověku

První institucí, která se v českých zemích začala ujímat chudých a nuzných, byla církev. Tehdy se starala především o tradiční typ chudých, o které se nemohli postarat jejich blízcí. Do konce středověku byla totiž sociální pomoc poskytována zásadně v rodině nebo v místní pospolitosti, takže v případě nutnosti byla přímá pomoc poskytnuta blízkými.²⁶ Pokud někdo z této hierarchie vypadl, měl ještě možnost, že mu pomůže soustava církevních institucí. Sociální síť tak byla rozprostřena hlavně pro nemocné, sociálně vyloučené a lidi na cestě.²⁷

Charitativní péče katolické církve fungovala po staletí přibližně ve stejné formě a intenzitě, protože „církev měla až do 18. století co činit se staticky uspořádanou společností, jíž vtiskly svůj ráz zemědělství a řemesla.“²⁸

2.2 Změny angažovanosti české církve v průběhu novověku

Větší změny v činnosti církve přišly s rozdělením západní církve. Po husitské revoltě zde žila „většina kališníků (utrakvistů), menšinové katolíci a stoupenci svébytné Jednoty bratrské.“²⁹ Příchod protestantismu změnil pohled na chudé a příčiny chudoby, místo strukturálních příčin se uváděli důvody morální – „chudí

---

²⁵ MACHOŇ, L. *Základní finanční cíle nadnárodní společnosti (koncernu)*, 1.2 [online].

²⁶ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*, s. 91.

²⁷ Srov. tamtéž, s. 92.

²⁸ OCKENFELS, *Katolická sociální nauka*, s. 21-22.

jsou si svou nouzí vinni sami, protože ji vyvolávají svým počínáním.“³⁰

Konfesní změna se odrazila i v sociálních aktivitách. V souladu se zásadami protestantismu, který kladl důraz na angažovanost jednotlivce, se dostává do popředí činnost měšťanstva, které částečně přebírá církevní filantropické iniciativy.³¹

Zlomový okamžik pak přináší třicetiletá válka a začlenění českých zemí do habsburského uspořádání. Násilná rekatolizace pak zůstala „trvalou skrytou ranou v srdci národa.“³² Tento proces stále ovlivňuje chápání římskokatolické církve jako takové a působí jako nespravedlnost na českém národě, i když rekatolizace byla prostředkem Habsburků k ovládnutí svých zemí.³³ Církev existovala jako součást byrokratického aparátu a byla chápána jako národu odcizená hierarchie.³⁴

Reformy Josefa II. se staly dalším předělem, vyvolaným francouzskou revolucí v roce 1789. Kladem těchto změn bylo zrušení roboty a zakládání státních zdravotně-sociálních institucí.³⁵ Vliv katolické církve nejen v tehdejším Rakousku, ale v dalších evropských zemích ve všech oblastech klesá, ale na druhé straně je zde státem řízená snaha řešit sociální problémy.

Objevuje se ovšem nová hrozba – osvobozením rolnictva došlo ke vzniku vrstvy vesnických chudých, kteří se přesunuli do měst, kde se zvýšilo množství pracovní síly.³⁶ Mzda dělníků se tím snížila. Sociální situace se zhoršuje také díky tomu, že „velké rodiny, v nichž žilo pospolu několik pokolení, se jako sociální síť rozpadly a spousta lidí ve městech zchudly a byly zbídačeny.“³⁷

Římskokatolická církev nejen u nás, ale v celém světě byla tvář v tvář novým

---

²⁹ *Kronika Českých zemí* [CD-ROM], s. 257.

³⁰ RHEINHEIMER, M. *Chudáci, žebráci a vaganti*, s. 40.

³¹ Srov. MATOUŠEK, *Základy sociální práce*, s. 113.

³² KŘEN, J. *Historické proměny češství*, s. 48.

³³ Srov. *Kronika Českých zemí*, s. 355.

³⁴ Srov. JANDOUREK, J. *Tomáš Halík: Ptal jsem se cest*, s. 38.

³⁵ Srov. MATOUŠEK, *Základy sociální práce*, s. 115.

³⁶ Srov. ANZENBACHER, *Křesťanská sociální etika*, s. 128.

³⁷ OCKONFELS, *Katolická sociální nauka*, s. 24.

problémům oslabena. V Rakousku dochází k rušení řádů a církvi je zabavován majetek.³⁸ Její role se i díky tomu začala postupně měnit. Od průmyslové revoluce se katolická církev začala angažovat pro všechny, neboť „zatímco ve středověku, kdy stát a církev vedly společně křesťanstvo, vystupovala církev jako strážce Bohem daného řádu a čistoty víry, od počínajícího oddělení církve od státu se stává obhájcem lidí proti státu, hospodářským silám a vládnoucím zájmovým skupinám.“³⁹ Do popředí se dostává učitelská role církve.

V českých zemích se první sociální encyklika *Rerum Novarum* z roku 1891 příliš neprosadila. Většina biskupů se domnívala, že sociální a politické problémy do kompetence církve nepatří, navíc byly některé katolické iniciativy rakouskými úřady mařeny, takže úspěch tato encyklika sklízela spíše u nižšího kléru.⁴⁰

2.3 Římskokatolická církev v Československu

Po vzniku první československé republiky se sociální podmínky, až do celosvětové krize v třicátých letech, zlepšovaly. Přesto se odhaduje, že lidé, „kteří potřebovali větší či menší sociální ochranu, představovali dvě třetiny národa.“⁴¹

Postavení římskokatolické církve v rámci první republiky nebylo zpočátku vůbec dobré. Negativní vnímání vyplývalo z jejího dosavadního postavení v rámci Rakousko-Uherska a neumožňovalo zapojení do života v Československu.⁴² Tato situace však netrvala dlouho, podmínky se postupně zlepšovaly a v roce 1928 byla podepsána československo-vatikánská dohoda *Modus vivendi*.⁴³

---

³⁸ Srov. *Kronika Českých zemí*, s. 394.

³⁹ FRÖHLICH, R. *Dva tisíce let dějin církve*, s. 238.

⁴⁰ Srov. BAHOUNEK, *Sociální učení církve*, s. 20.

⁴¹ MATOUŠEK, *Základy sociální práce*, s. 119.

⁴² Srov. HOLZER, J. *Role katolické církve v komunistickém režimu*, s. 32.

⁴³ Srov. *Kronika Českých zemí*, s. 658.

Meziválečný katolicismus tak po počátečním zaváhání dospěl k nebyvalému rozmachu, reprezentovaný širokým spektrem osobností.⁴⁴

Příznivá situace netrvala dlouho, od roku 1939 byla omezena možnost rozvíjení sociálních aktivit. Malé přerušení představovaly tři roky po osvobození, ale zlomovým bodem, přinášejícím snad nejvíce změn v historii působení katolické církve u nás, byl únorový převrat v roce 1948. Komunisté pokládali katolickou církev za úhlavního nepřítele a podařilo se jim v roce 1951 dostat ji plně pod svou kontrolu, její aktivity se omezovaly pouze na náboženské obřady v kostelech.⁴⁵ Sociální spravedlnost byla porušována, nevinní lidé byli zbavováni majetku, svobody, leckdy i života.⁴⁶ Oficiálně ovšem žádné sociální problémy neexistovaly. Pokud se nějaké ukázaly, byly prezentovány jako přežitky kapitalismu, které díky socialismu zmizí.

Tvrdý restriktivní režim byl částečně zmírněn v šedesátých letech. V té době přišel II. vatikánský koncil, který měl dalekosáhlý vliv na dění uvnitř katolické církve na celém světě, samozřejmě s výjimkou socialistických zemí. Lze říci, že jeho dopad u nás byl zpočátku minimální.⁴⁷

Nadějné roky ukončila invaze vojsk varšavské smlouvy. Sociálních problémů v následujících letech normalizace přibývalo. Mezi cenzurované problémy patřily drogové závislosti, situace důchodců, životní podmínky v různých ústavech – dětských domovech, domovech důchodců, psychiatrických léčebnách, bída Romů, otřesné podmínky na gerontopsychologických odděleních a léčebnách dlouhodobě nemocných.⁴⁸

---

⁴⁴ Srov. BAHOUNEK, *Sociální učení církve*, s. 41-42.

⁴⁵ Srov. HOLZER, *Role katolické církve v komunistickém režimu*, s. 36.

⁴⁶ Znamé jsou politické procesy v padesátých letech, ale postiženi byli všichni občané, například peněžní reformou z roku 1953.

⁴⁷ Srov. FIALA, P., HANUŠ, J. *Průběh a význam koncilních změn v katolické církvi v českém a moravském prostředí*, s. 175.

⁴⁸ Srov. MATOUŠEK, *Základy sociální práce*, s. 149.

2.4 Současné postavení české katolické církve

Po sametové revoluci v roce 1989 zažila katolická církev vrchol popularity, několik let poté ovšem nastal zlom. Církev se až na výjimky stáhla do sebe, bez vážnějších pokusů o hledání cest existence v ateistické společnosti.⁴⁹ Nelze však hledat chyby jen na straně církve, protože „protináboženský tlak tu byl opravdu o poznání větší než v sousedních socialistických zemích – také proto, že česká společnost byla poměrně hodně sekularizovaná už mezi válkami.“⁵⁰

Česká společnost se v nové situaci musela střetnout s novými hrozbami, jako je neskrývaná prostituce, bezdomovectví, migrace uprchlíků, nezaměstnanost, přítomnost obětí sexuálního průmyslu, násilí, zneužívání dětí, a prohloubení starých problémů – oblast drogové závislosti a mezigenerační konflikty.⁵¹

Českou biskupskou konferencí byl v roce 2000 vydán list k sociálním otázkám Pokoj a dobro reagující na současný stav společnosti. Dokument se zabývá charakteristikou české postsocialistické společnosti a pojmenovává její hlavní neduhy z pohledu křesťanského sociálního učení. Snaží se postavit proti transformaci společnosti postavené výhradně na ekonomické bázi, kritizuje staronové struktury zla a oddělenost práva od morálky.⁵² Jeho cílem je diskuse „o cestách k nápravě z křesťanského hlediska.“⁵³ Katolická církev se dnes, stejně jako v minulosti, staví zvláště za lidi na okraji společnosti, kterým je třeba pomáhat, aby se mohli začlenit do společnosti.⁵⁴

Zcela nový dokument vydaný v roce 2007 se jmenuje Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě, a je vytvořený při příležitosti zasedání Plenárního sněmu katolické církve na Velehradě.⁵⁵ Zabývá se postavením křesťanů a katolické

⁴⁹ Srov. MUCHOVÁ, L. Povolání k životu? [CD-ROM].

⁵⁰ JANDOUREK, Tomáš Halík, s. 49.

⁵¹ Srov. MATOUŠEK, *Základy sociální práce*, s. 152.

⁵² Srov. PD 11-13.

⁵³ Tamtéž 11.

⁵⁴ Srov. tamtéž 39.

⁵⁵ Srov. ŽPK 1-2.

církve v moderní společnosti. Církev chce nově pochopit své poslání ve prospěch člověka, aby mohla nabídnout odpovědi na problémy moderního světa.⁵⁶ Dokument je široce koncipován a zabývá se všemi aspekty poslání katolické církve v České republice. Sociální spravedlnost je představena jako důležitá otázka dneška, o kterou mají usilovat křesťané – laici.⁵⁷

---

⁵⁶ Srov. ŽPK 14.

⁵⁷ Srov. tamtéž 279, 298.

3 SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST V ČR – SOUČASNÉ PROBLÉMY A HODNOTY OVLIVŇUJÍCÍ SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST

Pokud chceme hodnotit možnosti české katolické církve v oblasti sociální spravedlnosti, musíme vzít v potaz také hodnotové prostředí, ve kterém pracuje. To totiž významně ovlivňuje její možnosti. Tam, kde je odmítána jako instituce, musí zvolit pro své aktivity jiné metody, než tam, kde je chápána jako důvěryhodný zastánce obětí nespravedlnosti. Hodnoty českých obyvatel mohou rovněž ukázat, jestli existuje všeobecná vůle řešit porušování sociální spravedlnosti a také zda právě tady není některá z příčin porušování sociální spravedlnosti. V této části jsou také přiblíženy základní formy porušování sociální spravedlnosti, tedy problémy, které církev může pomoci řešit.

3.1 Hodnoty české společnosti

K definici pojmu hodnota můžeme říci, že „společně sdílené hodnoty jsou to, co z nás činí my, a naopak odlišné hodnoty jsou znakem oni.“⁵⁸ Pokud tuto domněnku přeneseme na společnost, pak hodnoty, které sdílí většina obyvatel České republiky, charakterizují současné české prostředí.

Na českou společnost má asi nejvýraznější vliv doba nesvobody, ve které byla většina obyvatel nucena žít. Padesát let zde vládl totalismus, ať už komunistický nebo nacistický, který ničil nejen křesťanské hodnoty, ale svou morálkou vyvolával uzavřenost a pasivitu.⁵⁹

Jestliže se v Československu zásadně změnil politický systém, změna ve společnosti tolik radikální nebyla: „zprofanovaná forma filosofie historického

---

⁵⁸ POTŮČEK, M. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku* [online], s. 212.

⁵⁹ Srov. NOVÁČEK, P. *Křižovatky budoucnosti*, s. 18.

materialismu marxistického typu byla nahrazena novou formou materialismu, tentokrát v podobě extrémního liberalismu.”⁶⁰ V materialistickém životním stylu se projevil vliv západního světa, který se dá charakterizovat důrazem na vlastní prospěch a rozpadem společenských vztahů a struktur.⁶¹

Uvědomují si čeští občané tuto situaci a mají zájem o zlepšení společenských poměrů? Na tuto otázku může odpovědět Potůčkův průzkum hodnotových tendencí, který říká, že nejvyšší význam mají orientace zaměřené na rodinu, solidaritu s blízkými, ale vyznačující se také hédonismem a xenofobií.⁶² Česká společnost odmítá všechno cizí, jsou tu také významné projevy liberálních orientací, konkrétně ve spojení s heslem „každý se musí postarat sám.“⁶³ Pokud budeme tyto tendence zjednodušeně interpretovat, můžeme konstatovat, že běžnému českému občanovi jde hlavně o blaho svých blízkých, k ostatním lidem, ať už se jedná o spoluobčany nebo cizince, nemá příliš solidární vztah.

Vzhledem k pasivitě a hodnotám české společnosti se nedají očekávat významné aktivity snažící se odstranit sociální nespravedlnost, nicméně v budoucnosti je možný určitý posun. Rozsah přijímání náboženských hodnotových orientací, které jsou jistou zárukou solidarity, v současnosti není velký.⁶⁴ Přesto „roste podíl populace vyžadující odpovědi na duchovní otázky existence, mj. i jako reakce na soustavné zvěčňování a odosobňování a také nesrozumitelnost žitého.”⁶⁵

3.2 Současné problémy v oblasti hospodářství

Ekonomická sféra je důležitým faktorem ovlivňujícím sociální situaci v zemi,

---

⁶⁰ PD 24.

⁶¹ Srov. MARTINEK, C. *Cesta k solidaritě*, s. 36–37.

⁶² Srov. POTŮČEK, M. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*, s. 227.

⁶³ Tamtéž, s. 227.

⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 228.

⁶⁵ Tamtéž, s. 228.

může ovšem být jedním z původců porušování sociální spravedlnosti. Současné problémy vyskytující se v hospodářské sféře mají různý původ, sahající od socialistické minulosti až po ty, které jsou vyvolány nynějším systémem.

Právě za některými současnými sociálními problémy stojí přeceňování schopností ekonomie. Krátce po revoluci, kdy se postavení ekonomiky stalo dominantní, se vycházelo z předpokladu „že společnost se skládá ze soupeřících jednotlivců a že právě tato neviditelná ruka sobeckého individuálního boje je podnětem, který společnost potřebuje, aby se mohla vyvíjet.“⁶⁶ Toto tvrzení však platí pouze pro ekonomickou sféru, ostatní oblasti života tento přístup poškodil, a to svým důrazem na maximální uspokojování potřeb člověka, jež jsou z ekonomického pohledu rozhodující pro konání dnešního člověka.⁶⁷

3.3 Stav práva a politické kultury v českých zemích

Politická kultura u nás zůstává na nízké úrovni: „Čtyřicetiletý rozvod práva a spravedlnosti se nepodařilo v letech transformace překonat – právo je nadále odděleno od etiky.“⁶⁸ Politický život ovlivňuje korupce, arogance a démonizace protivníka, v občanském životě upadající morálka a brutalizace života.⁶⁹

Mezi dlouhodobé problémy v České republice patří nerozvinutost právního státu. Nedostatkem justice je prodlužování soudních jednání, souzení podle litery zákona, ne však s povědomím spravedlnosti, a komplikované zákony snažící se postihnout spletitost vztahů formálními předpisy.⁷⁰ Z těchto důvodů je u nás nedostatečná vymahatelnost práva.

Cestou k nápravě věcí veřejných může být občanská společnost, která ovšem ještě není ideální: „Budování robustní občanské společnosti je ve všech

---

⁶⁶ GEORG, M. *Sociální darwinismus*, s. 187.

⁶⁷ Srov. SEN, *Etika a ekonomie*, s. 24.

⁶⁸ PD 12.

⁶⁹ Srov. TROJAN, J. S. *Spravedlnost povznáší národ*, s. 81.

postkomunistických společnostech otázkou oživení důvěry ve veřejné instituce a funkce, politické elity, stejně tak jako v životaschopnost nového politického a ekonomického řádu.⁷¹ Důvěra v tento systém je nezbytná, protože pokud chybí, přestává být demokracie věrohodná. Podle Giddense dochází k udržování této víry v přístupových bodech.⁷² Jsou to místa, kde dochází k setkání představitelů těchto systémů s občany. Reprezentanti systémů jsou například úředníci, lékaři, pošťáci, ale i církevní představitelé. Pokud má občan v těchto bodech špatné zkušenosti, vede to ke ztrátě důvěry, a naopak, dobré zkušenosti ji posilují.

3.4 Postavení Romů

Romové představují minoritu, jejíž problémy jsou zesílené postojí většinového obyvatelstva. Jejich místo ve společnosti je špatné: „Romové v České republice patří do skupiny s nejnižší sociální úrovní, s vysokou nezaměstnaností, nízkou úrovní vzdělání, špatnou kvalitou bydlení a vzhledem ke svému podílu na celkovém počtu obyvatel, s neúměrně velkým podílem na trestné činnosti.“⁷³ Z těchto faktů lze vyvodit konkrétní příčiny diskriminace Romů. Základem je omezený přístup na trh práce, jehož příčinou může být nízká vzdělanost. Díky ní a předsudkům, pak Romové nemohou najít práci a ztrácejí návyk pracovat, zaměstnavatelé je pak nechtějí zaměstnat a vzniká začarovaný kruh. Důsledkem je chudoba. Odhaduje se, že 20 až 30 % této populace se živí nelegálně, přičemž obecná romská nezaměstnanost je odhadována na 75 %.⁷⁴

Romům jako svébytné etnické a kulturní skupině hrozí další těžkosti, tedy že „se k absenci lidského kapitálu (...) připojí i ztráta dosavadního kapitálu kulturního, a romská společnost se stane anemickou, tj. společností bez pevných

---

⁷⁰ Srov. TROJAN, *Spravedlnost povznáší národ*, s. 81.

⁷¹ MÜLLER, K. *Češi a občanská společnost*, s. 207.

⁷² Srov. GIDDENS, A. *Důsledky modernity*, s. 79.

⁷³ BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*, s. 273.

norem, pravidel, závazků a odpovědnosti. Některé symptomy anomie, jako jsou alkoholismus, drogy, prostituce a odkládání dětí (v romské tradiční společnosti jen stěží představitelné), se již objevují.”⁷⁵

3.5 Cizinci

Přístup společnosti, která vykazuje známky xenofobie a odmítání všeho cizího, k cizincům je podobný jako u Romů, tedy negativní. Velké množství cizinců díky komplikovanému zákonodárství, upravujícímu pracovní a pobytové podmínky, pracuje ilegálně. Žádosti o azyl jsou posuzovány stále přísněji, což ztěžuje život lidem ze zemí, ve kterých jsou skutečně pošlapávána lidská práva.

Cizinci pracující u nás se často stávají obětí sociální nespravedlnosti ze strany zaměstnavatelů nebo jiných subjektů, snažících se využít jejich špatnou situaci, neznalosti místních podmínek a oddělenosti od domova.

3.6 Chudoba a nezaměstnanost

Novým problémem se po roce 1989 v České republice stala existence chudoby a nezaměstnanosti. Počet chudých, stejně jako nezaměstnaných, se odhaduje kolem 8 %.⁷⁶ Je pravděpodobné, že většina chudých je nezaměstnaná, nicméně následky chudoby nebo nezaměstnanosti jsou pro jedince a společnost obdobné.⁷⁷

Velkým problémem jsou mladí nezaměstnaní v regionech s velkou nezaměstnaností, protože jejich situace většinou nemá přechodný, nýbrž trvalý charakter. Negativní důsledky nezaměstnanosti se často netýkají jen

---

⁷⁴ Srov. BARŠA, *Politická teorie multikulturalismu*, s. 276–277.

⁷⁵ POTŮČEK, *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*, s. 300.

⁷⁶ Srov. RADIČOVÁ, I., POTŮČEK, M. Porovnanie vývoja českej a slovenskej sociálnej politiky po roku 1989, s. 23.

nezaměstnaných samotných, ale i jejich okolí, vyznačuje se totiž nárůstem kriminality, drogových závislostí, vyšší rozvodovostí a dalších negativních jevů.⁷⁸

3.7 Pozice rodiny

Rodina se v současném západním světě nachází v situaci historického přelomu. Nepříznivé společenské klima spočívá zejména ve velkých nárocích na profesní roli, která se těžko slučuje s rolí rodičovskou.⁷⁹ Zaměstnavatelé nejsou ochotni zaměstnávat ženy nebo muže ochotné se věnovat svým dětem na poloviční úvazek.⁸⁰ Bez negativního vlivu není ani konzumní orientace jednotlivců a tlak protirodinných subjektů.

K nespravedlnostem v postavení rodiny patří i pozice rodin odlišných, například s tělesně postiženými členy. Rodiče v těchto rodinách mají ztížený přístup ke službám, jsou často ponecháni bez informací a bez podpory.⁸¹

3.8 Různé formy porušování sociální spravedlnosti

V České republice existují vedle uvedených problémů i další typy porušování sociální spravedlnosti. Mají podobu neodpovědnosti, krácení práv a vylučování jednotlivců nebo skupin. Za tímto příkořím mohou stát hříšné struktury nebo selhání jednotlivců a institucí – „liberální instituce zdaleka nejsou neutrální, jsou naopak maskou univerzality, kterou mají nasazenu velmi partikulární jednotlivci: tyto instituce vytvářejí cizince a nepřátele z těch, kteří nezapadají do jejich

---

⁷⁷ Srov. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*, s. 77.

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 76-86.

⁷⁹ Srov. *Národní zpráva o rodině* [online], s. 11-12.

⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 147.

⁸¹ Srov. tamtéž, s. 184.

kategorií.”⁸²

Mezi porušování sociální spravedlnosti také patří opomenutí nebo chyby státních orgánů při provedení výkonů, které jsou ve shodě se zákonem, ale v rozporu s dobrými mravy.⁸³ Sociální spravedlnosti neodpovídá ani jednání jednotlivců a firem, kteří se dokáží výborně orientovat a využívat lépe zákony pro své záměry na úkor těch, kdo jednají správně.⁸⁴

Lze konstatovat, že u nás v současnosti existují dvě společenství. Jedno je plně podporováno, je mu poskytována sociální pomoc, druhá je z této podpory z různých důvodů vyloučena.

---

⁸² BARŠA, *Politická teorie multikulturalismu*, s. 17.

⁸³ Velkou pozornost vyvolalo rozhodnutí českých orgánů vydat děti s českým občanstvím svým zahraničním rodičům do ciziny, ne proto, že by se o ně český rodič špatně staral, ale kvůli mezinárodním dohodám upravujícím procesní záležitosti.

4 AKTIVITY ČESKÉ ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE NA POLI SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI

4.1 Poslání a úkoly české římskokatolické církve ve společnosti

Katolická církev plní ve všech dobách stále týž úkol. Tím je program reformy, zaměřený zejména na změnu smýšlení a obrácení jak v rovině osobní, tak celospolečenské: církev se má „ujímat svého poslání na poli sociální, charitativní, kulturní a výchovné práce.”⁸⁵ Tato služba patří mezi její základní činnosti, což je dáno také odpovědností katolické církve za svět v duchu druhého vatikánského koncilu: „církev přispívá k rozvoji spravedlnosti a lásky ve společnosti, hlásá základní zásady spravedlnosti a vystupuje s veřejnou kritikou těch politických poměrů, které odporují důstojnosti člověka.”⁸⁶ Cílem v prosazování sociální spravedlnosti by mělo být její dosažení pro každého člověka.

Římskokatolická církev v České republice je územně členěna na dvě provincie⁸⁷ a osm diecézí⁸⁸, mezi kterými jsou, co se týče prostředí, struktury a množství věřících, určité rozdíly.⁸⁹ Hlavně nízká popularita a malý počet aktivních členů v některých regionech nepřeje aktivitám v jiné než duchovní oblasti. Právě proto se stále více stává důležitá role laiků při řešení sociálních otázek: „Křesťané mají stát v čele každé dobré iniciativy a vynášet ze svého pokladu věci nové i staré.”⁹⁰ Církev tak zplnomocňuje křesťany k práci ve prospěch svých bližních.

Katolická církev není sama, kdo je aktivní v prosazování sociální

---

⁸⁴ TROJAN, *Spravedlnost povznáší národ*, s. 214.

⁸⁵ HALÍK, T. *O přítomnou církev a společnost*, s. 8.

⁸⁶ ŠRAJER, J., RYNEŠOVÁ, M., FELDMANN, V. *Život z víry*, s. 185.

⁸⁷ Českou a moravskou církevní provincii.

⁸⁸ Patří sem i dvě arcidiecéze – pražská a olomoucká.

⁸⁹ ŽPK 153.

⁹⁰ ZVĚŘINA, J. Několik tezí o veřejné činnosti křesťanů [online], s. 4.

spravedlnosti. Obrací se ke všem organizacím a lidem ochotným ke spolupráci na sociálních projektech, „protože je přesvědčena, že důstojnost a blaho společnosti lze zajistit jen spoluprací všech společenských sil.“⁹¹ Církev může být prospěšná tam, kde není politická ani občanská vůle spravedlnost prosazovat, tedy v oblasti sociálně vyloučených, kde je společenská snaha řešit jejich problémy minimální. Pomoc všem lidem, bez ohledu na mínění většiny, je opřena o požadavek „vhod i nevhod – se stavět proti všem nespravedlnostem dnešního světa, jejichž následkem je hlad, chudoba, rasová diskriminace, strach, teror, zločinnost a zabíjení, ničení přírodního prostředí apod.“⁹²

4.2 Reálné aktivity církve

Po zjištění podob porušování sociální spravedlnosti v České republice jsou v této části analyzovány ty aktivity katolické církve, a jejích organizací, které mohou být účinné v odstraňování uvedených forem porušování sociální spravedlnosti.

4.2.1 Dobrovolnictví

V České republice žije mnoho aktivních křesťanů, kteří by teoreticky mohli přispět ke snaze o sociální spravedlnost. Nejjednodušší formou jejich zapojení je dobrovolnictví. To je šance dostupná pro každého, kdo chce pomáhat. V České republice není dobrovolnictví pozitivně chápáno a je díky komunistické minulosti nepříliš rozvinuté.⁹³ Samozřejmě, že dobrovolníci existují a pracují, ale možnosti této práce nejsou tolik prezentovány a neoslovují tak všechny, kteří by případně

---

⁹¹ MARTINEK, *Cesta k solidaritě*, s. 121.

⁹² PD 61.

nabídky akceptovali.

Dobrovolnická práce je nejen záležitostí mladých lidí, i ostatní generace mohou přispět svými zkušenostmi. Ovšem i pro tento typ pomoci je dobré mít potřebnou organizaci, zajišťující vzdělávání a další potřebné služby pro dobrovolníky. Některé oblastní Charity taková dobrovolnická centra mají. Různou dobrovolnou práci dělá i mnoho lidí ve farnostech.

4.2.2 Poradenství

Poradny poskytují informace o právech, povinnostech a oprávněných zájmech a pomáhají je realizovat.⁹⁴ Jsou pomocí lidem, kteří nevědí, co mají v určitých životních situacích dělat, a kam se obrátit. Poradny slouží rovněž jako rozcestník pro další služby, které Charita a ostatní pomáhající organizace provozují. Charita „poskytuje poradenskou službu v problematice drog, nemoci AIDS, sexuální a rodinné výchovy, v občanských poradnách poskytuje rady ze všech oblastí lidského života.“⁹⁵

Problémem je ovšem nerovnoměrné územní rozložení těchto pracovišť, jinak jsou její služby všestranné, pomáhají migrantům, ženám i seniorům: „Charita provozuje 43 poraden, z tohoto počtu je: 15 občanských, 8 pro migranty a uprchlíky, 3 pro ženy v nouzi, 2 specializované pro seniory a 1 informační pro zdravotně postižené.“⁹⁶ Některým lidem v nouzi tak může chybět tato služba v jejich blízkosti. Někde poradny provozuje Asociace občanských poraden, ale není to tak, že by se tyto poradny navzájem doplňovaly, v některých městech tyto služby zcela chybí.

---

⁹³ Srov. FRIČ, P. *Dobrovolnictví a dárcovství v ČR* [online], s. 4.

⁹⁴ Srov. *Charita Česká republika : Poradny a krizová centra* [online].

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

4.2.3 Vzdělávání

Vzdělávání patří k důležitým úkolům v činnosti církve, protože umožňuje pomoci mladým lidem při vytváření kvalitního hodnotového systému. Po socialistickém zneužívání školství „stojíme před úkolem vrátit současnému vzdělání ty hodnoty a zaměření, které by překonaly jeho výše naznačené nedostatky.“⁹⁷

Do církevního školství patří pět vysokých a pět vyšších odborných škol. Středních škol včetně gymnázií je třicet, a základních přes dvacet.⁹⁸ Pokud k nim ještě připočteme patnáct mateřských škol, jde o poměrně vysoké číslo, pokud ovšem pomineme nerovnoměrné regionální rozložení.⁹⁹

Školy provozované církví mohou mít vliv při integraci tělesně postižených, dětí cizinců a Romů, ne však tím že je budou zvýhodňovat, ale poskytovat jim rovné příležitosti. O zmiňované skutečnosti se už církevní školy snaží, problémem je ovšem jejich nedostatečná dostupnost.

4.2.4 Denní a kontaktní centra a azylové domy

Azylové domy a denní a kontaktní centra navazují kontakt a shromažďují lidi ohrožené sociálními patologiemi. Nejčastěji pracují s mladými, závislými, nezaměstnanými, s rodinami a Romy.¹⁰⁰ Mládež a Romové mohou v denních centrech trávit volný čas, a to má několik pozitivních účinků. Prvním je mezikulturní dialog Romů a majoritní společnosti, pro nezaměstnané mladé je to výplň volného času a kontakt s nějakou činností.¹⁰¹ Kontaktní centra pomáhají závislým dostat se z moci drog. Českou republiku pokrývají denní a kontaktní

---

⁹⁷ PD 54.

⁹⁸ Srov. *Církevní školství: Katalog církevních škol* [online].

⁹⁹ V pražské arcidiecézi je téměř polovina všech škol.

¹⁰⁰ Srov. *Charita Česká republika: Výroční zpráva 2003. Služby* [online].

centra Charity dobře, dohromady je jich čtyřicet.¹⁰²

Pod označením azylové domy působí zařízení určená pro dočasný pobyt lidí, ocitajících se z různých důvodů mimo domov. Patří sem domy na půli cesty, připravené pro mladé lidi odcházející z dětských domovů, domovy pro matku a dítě, které jsou určeny pro ženy s dětmi v náročných situacích a domy a noclehárny pro bezdomovce nebo další lidi, jejichž společným znakem je určitá sociální izolovanost.¹⁰³ Tito lidé mají zvláštní problémy se začleněním do běžného života a často potřebují vedení, které se jim nedostalo. Právě takovým lidem mohou pomoci tyto domy, které nenabízejí jen možnost bydlení, ale i pomoc v řešení složité životní situace.¹⁰⁴ Každá větší oblastní Charita provozuje jedno nebo více takových středisek, takže dostupnost těchto služeb je dobrá.

4.2.5 Hospodářství, právo a politická kultura

Současné dominantní postavení ekonomiky ve všech oblastech života, a z toho pramenící negativní důsledky v každodenním lidském životě lze jen těžko prolomit. Není pochyb o tom, že i v České republice se některé instituce staly hříšnými strukturami. Hlavním úkolem katolické církve v této oblasti je její apel na morální chování a spolupráce s odpovědnými orgány, hlavně se státem. Přímou ovlivňovat stav společnosti může církev přítomností odpovědných laiků, pracujících na různých místech, a svým učením, které aby bylo účinné, musí být vidět: „Měli bychom posilovat pojetí médií jako služby veřejnosti a snažit se, aby mravní rozměr ekonomického a politického chování v mediální oblasti byl vzkríšen.“¹⁰⁵ Je potřebné, aby bylo slyšet učení církve na veřejnosti, a to v seriózních masmédiích. Po roce 1989 se do veřejnoprávních médií dostaly

---

¹⁰¹ Srov. *Charita Česká republika : Výroční zpráva 2003. Služby*. [online].

¹⁰² Srov. *Charita Česká republika : Denní a kontaktní centra* [online].

¹⁰³ Srov. tamtéž.

křesťanské pořady a v současnosti u nás vysílají křesťanská televize a rozhlas, takže lze říci, že křesťanský hlas ve společnosti je slyšet.

4.2.6 Řešení problémů Romů a cizinců

Pro Romy v naší společnosti je největší překážkou odmítání majoritní společnosti, proto je potřeba pomoci při jejich integraci. Zatím ojedinělým projektem je Vesnička soužití v Ostravě, kterou založila Charita.¹⁰⁶ Bydlí a pracují v ní obyvatelé majoritní a romské pospolitosti. Je to projekt zaměřený nejen na společné soužití, ale i zabránění negativních jevů u rizikových osob. Charita má rovněž ve městech s romskou komunitou centra, věnující se dětem i dospělým. Tato centra působí při rekvalifikaci dospělých, volnočasových aktivitách mládeže a také zprostředkovávají další služby.¹⁰⁷

Katolická církev přiznávající všem lidem stejná práva, přináší cizincům a přistěhovalcům jednu z mála příležitostí pro zlepšení jejich situace. Vzhledem k tomu, že se u nás cizinci hůře orientují díky jazyku a neznalosti prostředí, jsou pro první kontakt ideální poradenské služby, které takového člověka mohou nasměrovat k dalším požadovaným službám. Takové poradny fungují, v každé diecézi je jedna poradna pro migranty. Pozitivním prvkem jsou také ubytovací zařízení pro uprchlíky, které nabízejí další sociální služby. Pro ještě lepší pomoc je potřebná propagace zvláště tam, kde jsou přítomni nelegální pracující.

Pomoc pro cizince ovšem nemusí být jen v podpoře těch, kteří žijí na území České republiky. V celém světě je dost příležitostí aktivně vystupovat proti porušování sociální spravedlnosti. Existují charitní projekty, které působí v některých regionech postižených válečnými nebo přírodními katastrofami,

---

¹⁰⁴ Charita Česká republika : *Denní a kontaktní centra*[online].

¹⁰⁵ PD 58.

¹⁰⁶ Srov. Charita Česká republika : *Zvláštní sociální služby* [online].

¹⁰⁷ Srov. Charita Česká republika : *Denní a kontaktní centra* [online].

hlavně v bývalých sovětských republikách, na Balkáně, v jihovýchodní Asii a v Africe.¹⁰⁸ Téměř všechny oblasti rozvojového světa pak zahrnuje projekt Adopce na dálku.¹⁰⁹

4.2.7 Rodina

Ze současného postavení rodiny vyplývá nutnost její ochrany. Její pozice vzhledem k pracovnímu trhu se zdá být klíčová. Rodiče jsou nuceni stále více pracovat, nezbyvá pak čas na rozvíjení vztahů k nejbližším a tím trpí nejvíce děti. Zde se může katolická církev uplatnit, a to ve dvou směrech. Prvním je přímá práce s dětmi a mládeží v preventivních programech, zahrnující projekty pro mladé nezaměstnané nebo starost o zanedbanou mládež. Druhou možností je pomoc rodinám z hlediska společenské podpory. Zdá se, že obě možnosti fungují.

Na nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy reaguje Charita nízkoprahovými centry. Právě tato centra jsou velmi prospěšná tím, jak pracují s mládeží. Také preventivně, ale spíše pro věřící mládež působí diecézní centra pro mládež, koordinující akce v místní diecézi.¹¹⁰ Další možnosti v preventivní práci s mládeží poskytují aktivity některých řádů a kongregací, pokrývající značnou část měst.

Dospělým se nabízí služby předcházení životním krizím, které jsou důsledkem obtížných životních situací, jako je zadlužení, domácí násilí a ztráta domova. Pro ně existuje v každé diecézi jedno Centrum pro rodinu, mimo brněnské a olomoucké, kde jich je víc.¹¹¹ Centra se zabývají se monitoringem společenských podmínek, které se vztahují k rodině, a podporují a iniciují prorodinné aktivity.¹¹²

---

¹⁰⁸ Srov. *Charita Česká republika : Humanitární a rozvojová pomoc* [online].

¹⁰⁹ Srov. *Arcidiecézní charita Praha : Rozvojové středisko, Adopce na dálku* [online].

¹¹⁰ *Katolická církev v České republice : Sekce pro mládež České biskupské konference* [online].

¹¹¹ Srov. *Katolická církev v České republice : Národní centrum pro rodinu České biskupské konference* [online].

¹¹² Srov. tamtéž.

Prorodinné aktivity podporující rodiny jsou důležité, nabízí se ovšem otázka, zda je jedno centrum na celou diecézi postačující.

4.2.8 Nezaměstnaní a chudí

Problematikou chudoby a nezaměstnanosti se zabývají státní a neziskové organizace, přesto zde církevní aktivity mají své místo. Existuje několik charitních projektů, které ve spolupráci s českými nebo evropskými orgány poskytují možnost najít práci.¹¹³

Pomocí dalším lidem snažícím se vymanit z chudoby nebo najít si práci jsou poradenské služby, denní centra nebo další doprovodné služby, které například umožní dětem zadarmo kroužky. Potřebné služby tedy existují, jde o to, zda jsou nablízku těm, kdo je potřebují.

---

¹¹³ *Oblastní charita Jihlava : Malá řemesla* [online]; *Katolická církev v České republice : Královéhradecká diecézní charita zajišťuje práci pro sociálně znevýhodněné* [online].

5 ZMĚNA NEBO STAGNACE?

Po přiblížení aktivit katolické církve a jejích organizačních součástí v oblasti sociální spravedlnosti, lze konstatovat, že svými službami pokrývají snad všechny skupiny ohrožených obyvatel. Samozřejmě nejde o dokonalé služby, dají se najít některé vady. Největším nedostatkem je nerovnoměrné územní rozložení většiny služeb, což může vést k tomu, že se ti, kteří hledají pomoc, nemusí dostat k potřebným službám. Existují projekty, které výborně fungují, ale nejsou následovány v dalších regionech se stejnými problémy. Týká se to například jihlavských Malých řemesel nebo ostravské Vesničky soužití. Tyto projekty jsou v České republice v rámci církevních služeb ojedinělé, i když se snaží řešit problematiku v některých krajích velmi rozšířenou. Týká se to zejména spolupráce mezi kraji severní Moravy a Čech, které se potýkají hlavně s nedostatečnou integrací Romů a vysokou nezaměstnaností. Celostátně lze společně koordinovat aktivity ve prospěch rodin a cizinců.

Kritizovat izolovanost jednotlivých projektů lze nejen v rámci jedné organizace, ale i v kontextu celé církve. Spolupracovat a inspirovat se mohou jednotlivé církevní organizace zvláště tam, kde jsou jejich aktivity podobné. Jedná se například o návaznost církevních škol a volnočasových center Charity nebo kooperace rodinných poraden Národního centra pro rodinu a poraden Charity.

Další komplikací, která může znesnadnit cestu klientů k pomoci, je malá propagace jednotlivých, zvláště charitních služeb. O tom, že propagaci Charita umí, svědčí každoroční tříkrálová sbírka. Některé aktivity lze najít jen na internetových stránkách a v odborných publikacích, ale v samotných městech nebo krajích subjektivně nejsou příliš viditelné.

Zlepšit dostupnost církevních služeb by mohla větší spolupráce s dalšími poskytovateli sociální pomoci, jako jsou neziskové organizace, ostatní církve, města, stát, ale i s lidmi dobré vůle. Odkazy na církevní služby na úřadech nebo

místech, kde se shromažďuje mnoho lidí, by mohly být příležitostí oslovit ty, kteří případnou pomoc potřebují, ale neví kam se obrátit. Dobrým příkladem spolupráce je provozování charitních poraden ve spolupráci s Asociací občanských poraden.¹¹⁴ Kladem tohoto přístupu je možnost převzetí metodiky organizace zaměřené přímo na tuto aktivitu.¹¹⁵ Právě v přístupu k účinným metodám a informacím je výhoda spolupráce katolické církve a neziskových organizací, specializovaných na konkrétní problém. Církev a její složky zaručují možnosti velké organizace a odhodlanost řešit porušování sociální spravedlnosti tam, kde je to nepopulární.

Pozitivně je možno hodnotit prezentaci katolického učení v médiích. V České republice existuje křesťanský rozhlas a televize, a ve veřejnoprávních médiích jsou vysílány křesťanské pořady. I ostatní masmédiá se někdy věnují křesťanské tematice, ať už se jedná o tradice nebo současná, někdy negativní, témata. Tímto způsobem se také může idea sociální spravedlnosti dotknout české společnosti.

5.1 Potřebné kroky

Podle všech znaků je určitá změna potřebná. Čas na ni se zdá být příhodný. V některých diecézích probíhají změny v pastoraci, provázené restrukturalizací územní správy.¹¹⁶ Tyto změny budou mít bezpochyby důsledky i v oblasti sociální péče církve. Podobné úpravy budou zřejmě v dalších diecézích, proto by bylo dobré je spojit se změnami v sociální činnosti pro zvýšení jejich účinnosti. Existuje ovšem nebezpečí, že v případě reorganizace církevní správy budou rušeny některé sociální aktivity sloužící veřejnosti, proto je potřebné každý takový krok promyšlet i se zřetelem na možný budoucí sociální vývoj.

V každém případě je na začátku nutná analýza, která zajistí obraz potřebné

---

¹¹⁴ Srov. *Oblastní charita Pelhřimov : Služby* [online].

¹¹⁵ Srov. *Asociace občanských poraden : Členství v AOP* [online].

pomoci: „Kromě hluboké analýzy musíme pracovat také s vizí, s jakousi pracovní, dále měnitelnou verzí či modelem, který staví na principech křesťanského sociálního učení.“¹¹⁷ Nejde však jen o to, co potřebují obyvatelé. Církev musí na prvním místě vnímat Boží záměr, uvědomit si své současné postavení a úkoly, tedy kde se v této oblasti nyní nachází a jaké jsou její současné aktivity.¹¹⁸

Na počátku reflexe je potřebné porovnat ideální formu aktivit a jejich současnou podobu, tedy co církevní služby nyní nabízí a jaká by měla být jejich dokonalá podoba. Podle tohoto požadavku upravit sociální služby a zaměřit se na konkrétní problémy, které katolická církev chce a může pomoci řešit. Pro dobrou kvalitu služeb je nezbytné vnímat změny ve společnosti, vyhledávat nové problémy, a uplatňovat na ně účinné postupy a metody v možné spolupráci s dalšími subjekty aktivními v sociální oblasti. Církev by se měla ptát, v čem je její silná stránka, schopnosti a zdroje. Podstatné je nabízet účinnou pomoc, katolická církev by tedy měla mít a strukturovat takové služby, které nabídnou pomoc všem, kteří ji potřebují, ale nikde ji nenacházejí.

---

¹¹⁶ V současnosti v plzeňské diecézi.

¹¹⁷ PD 62.

¹¹⁸ Srov. RADKOVSKÝ, F., HRUŠKA, P. Pastorační plánování v plzeňské diecézi. Doprovázení pastorační proměny v teorii i praxi, s. 74-75.

ZÁVĚR

Nynější situace v oblasti sociální spravedlnosti je příležitostí uskutečňovat křesťanský program, který může změnit chápání římskokatolické církve a křesťanství. To však záleží jenom na křesťanech a církvi samých. Bohužel se nedá počítat s hypotézou, že by se člověk stával lepším a ušlechtilějším, jak ukazuje porušování sociální spravedlnosti. Pokud se tyto poměry nepokusí změnit křesťané, nedá se počítat s tím, že je někdo jiný bude napravovat.

Katolická církev je tradičním zastáncem lidí, ocitajících se v nouzi. Můžeme říci, že má v působení v sociální oblasti hluboké zkušenosti, trvající od počátků křesťanství. Málokterá organizace má k dispozici široké prameny ve formě encyklik a dokumentů. Povinnost církve pomoci slabým ve společnosti tak vyplývá ze samotného učení církve. Česká katolická církev se svými dokumenty přihlašuje ke „křesťanské odpovědnosti za celkový, zejména pak mravní a duchovní stav našeho národa a celé společnosti.“¹¹⁹ Není to jednoduché poslání ve společnosti, kde je její činnost vnímána díky historickým zkušenostem a reálnému ateizmu ne příliš kladně. To vše v podmínkách, které jsou ovlivněny několika desítkami let diktatury a hodnotami české společnosti, které odmítají spoluúčast při pomoci bližním.

Požadavek na prosazení sociální spravedlnosti se nyní přenáší hlavně na stát. Ten často důležité problémy neřeší, někdy je i prohlubuje, protože řešení těchto otázek není ve společnosti populární. Současná podoba demokracie nesolidarizuje, kdežto náboženství ano, a to svým důrazem na lásku k bližnímu,¹²⁰ což je jedním z hlavních důvodů pro požadavek na aktivitu církve v této oblasti. Katolická církev by mohla pozitivně ovlivnit společenské klima tak, aby vedlo k uvědomění si mezilidské zodpovědnosti a všímavosti.

Sociální pomoc mohou nejúčinněji zprostředkovávat laici svojí všímavostí

---

¹¹⁹ Halík, *O přítomnou církev a společnost*, s. 21.

¹²⁰ Srov. MARTINEK, *Cesta k solidaritě*, s. 329.

ke svému okolí, ale i konkrétní službou, jak profesionální, tak dobrovolnickou. Křesťanům je potřeba ozřejmit současné problémy, umožnit jim vzdělání a zapojit je do činnosti církve i v této oblasti. Právě zde je jistá rezerva, která je využitelná, zejména v dobrovolném zapojení členů církve. Samozřejmě nejen křesťané, ale všichni lidé dobré vůle se mohou připojit.

Při uvažování nad možnostmi katolické církve v oblasti sociální spravedlnosti je nutné brát v úvahu dynamiku sociálního vývoje. Není nutné čekat změny k horšímu, ale je nezbytné být na tyto změny připraven. Katolická církev může být díky své angažovanosti a sociálním programům velkým ochráncem sociální spravedlnosti. Pro maximální užitek a efektivitu v oblasti sociální služby, by bylo zapotřebí zamyslet se nad rozvrstvením služeb, propagací a spolupráci s dalšími subjekty, které jsou podobně činné a jejichž práce se shoduje s křesťanskou etikou, a to jak s jednotlivci, tak s organizacemi.

Katolická církev má nepochybně v současné době ve své činnosti co nabídnout, na jejích konkrétních službách se to ukazuje. Je sice v Česku odsunuta na okraj vlivu, ve společnosti, kde není normální být křesťanem, přesto má v oblasti prosazování sociální spravedlnosti své významné místo.

Seznam zkratk

- CA Encyklika: Centesimus annus (1991).
- QA Encyklika: Quadragesimo anno (1891).
- GS Pastorální konstituce: Gaudium et spes (1965).
- PD List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi: Pokoj a dobro (2000).
- ŽPK Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě (2007).
- DCE Encyklika: Deus caritas est (2006).

Seznam literatury

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona [včetně deuterokanonických knih]. Český ekumenický překlad. Praha : Česká biblická společnost, 1996. ISBN 80–85810-11-5.

Deus caritas est : Encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. Praha : Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika. Úvod a principy.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-030-6.

BAHOUNEK, J. *Sociální učení církve.* Brno : Nakladatelství Petrov, 1991. ISBN 80-85247-14-3.

BAHOUNEK, J. *Sociologický systém sociální nauky církve.* Brno : Brněnské Angelicum, 2001. ISBN neuvedeno.

BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 2. vydání. ISBN 80-7325-020-9.

DE JOUVENEL, B. *Etika přerozdělování.* Praha : Občanský institut, 1998. ISBN 80-901659-7-4.

FIALA, P., HANUŠ, J. Průběh a význam koncilních změn v katolické církvi v českém a moravském prostředí. In FIALA, P., HANUŠ, J. *Koncil a česká společnost : Historické, politické a teologické aspekty přijímání II. vatikánského koncilu v Čechách a na Moravě.* Brno : CDK, 2000, s. 160-179. ISBN 80-85959-75-5.

FRÖHLICH, R. *Dva tisíce let dějin církve*. Praha : Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-268-3.

GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2. vydání, 2003. ISBN 80-86429-15-6.

HALÍK, T. *O přítomnou církev a společnost*. Praha : Křesťanská akademie, 1992. ISBN 80-900615-5-9.

HAYEK, F. A. *Cesta k nevolnictví*. Praha : Občanský institut, 1991. ISBN 80-900190-0-5.

HOLZER, J. Role katolické církve v komunistickém režimu : Kauza Československo. In FIALA, P., HANUŠ, J. *Koncil a česká společnost: Historické, politické a teologické aspekty přijímání II. vatikánského koncilu v Čechách a na Moravě*. Brno : CDK, 2000. s. 32–45. ISBN 80-85959-75-5.

JANDOUREK, J. *Tomáš Halík : Ptal jsem se cest*. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-143-6.

KŘEN, J. *Historické proměny češství*. Praha : Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-639-0.

LEVY, D. J. *Politický řád*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-4-3.

LORENZ, K. *8 smrtelných hříchů*. Praha : Panorama, 1990. ISBN 80-7038-212.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. rozšířené vydání, Praha : Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80–86429-08–3.

MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

MARTINEK, C. *Cesta k solidaritě*. Svitavy : Trinitas, 1998. ISBN 80-86036-07-3.

MOLITOR, B. *Etika hospodářství*. Praha : Česká křesťanská akademie, 1998. ISBN 80-85795-29-9.

MÜLLER, K., jr. *Češi a občanská společnost. Pojem, problémy, východiska*. Praha : Triton, 2003. ISBN 80-7257-387-3.

NEŠPOR, Z. R. Tak zvaný český ateismus a jeho sociální a eklesiální dopady. In *Český ateismus : příčiny, klady, zápory*. Benešov : EMAN, 2006. ISBN 80-86211-46-0.

NOVÁČEK, P. *Křižovatky budoucnosti. Směřování k udržitelnému rozvoji a globálnímu řízení*. Praha : G plus G, 1999. ISBN 80-86103-27-7.

OCKENFELS, W. *Katolická sociální nauka*. Praha : Zvon, 1994. ISBN 80-7113-081-8.

PONĚŠICKÝ, J. *Člověk a jeho postavení ve světě*. Praha : Triton, 2006. ISBN 80-7254-861-1.

PŘIBÁŇ, J. *Právo a politika konverzace*. Praha : Nakladatelství G plus G, 2001. ISBN 80-86103-36-6.

RADKOVSKÝ, F., HRUŠKA, P. Pastorační plánování v plzeňské diecézi. Doprovázení pastorační proměny v teorii i praxi. In DEML, Z., SCHLEMMER, K. *Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21.-23. října 2004*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta, 2005, s. 61-90. ISBN 80-7040-814-6.

RADIČOVÁ, I., POTŮČEK, M. Porovnanie vývoja českej a slovenskej sociálnej politiky po roku 1989. In POTŮČEK, M., RADIČOVÁ, I. *Sociální politika v Čechách a na Slovensku po roce 1989*. Praha : Karolinum, 1998, s. 9-89. ISBN 80-7184-622-8.

RHEINHEIMER, M. *Chudáci, žebráci a vaganti. Lidé na okraji společnosti 1450-1850*. Praha : Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-579-8.

SEN, A. *Etika a ekonomie*. Praha : Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-549-6.

SCHLEMMER, K. Učinit lidi zítřka vnímavými pro křesťanství. In DEML, Z., SCHLEMMER, K. *Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21. -23. října 2004*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta, 2005, s. 9-16. ISBN 80-7040-814-6.

SPAEMANN, R. *Základní mravní pojmy a postoje*. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1995. ISBN 80-205-0484-2.

SPIEKER, M. *Katolická sociální nauka a sociální tržní hospodářství*. Praha : Česká křesťanská akademie, 1996. ISBN 80-85795-24-8.

ŠRAJER, J., RYNEŠOVÁ, M., FELDMANN, V. *Život z víry. Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé*. 2. vydání. České Budějovice : Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-809-X.

TOFFLER, A., TOFFLEROVÁ, H. *Nová civilizace. Třetí vlna a její důsledky*. Praha : Dokořán, 2001. ISBN 80-86569-00-4.

TROJAN, J. S. *Spravedlnost povznáší národ*. Benešov : EMAN, 2002. ISBN 80-86211-25-8.

VLK, kardinál, M. Misijní církve v postsocialistické době. In DEML, Z., SCHLEMMER, K. *Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21.-23. října 2004*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta, 2005, s.31-42. ISBN 80-7040-814-6.

WANKE, J. Zvěstování evangelia dnes. Obtíže a šance misionářské přítomnosti církve v pluralistické společnosti. In DEML, Z., SCHLEMMER, K. *Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21.-23. října 2004*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta, 2005, s. 91-104. ISBN 80-7040-814-6.

Elektronické zdroje

Centesimus annus : Encyklika Jana Pavla II. Praha : Zvon, 1996. Dostupný z WWW: <<http://fatym.com/abcd/k/000047.htm>>. ISBN 80-7113-154-7.

Documents of the II Vatican Council : Gaudium et spes : Pastorační konstituce o církvi v dnešním světě [online]. [2005] [cit. 2007-11-30]. Dostupný z WWW: <http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html>.

Quadragesimo anno : Encyklika Pia XI. Praha : Zvon, 1996. Dostupný z WWW: <http://www.kebrle.cz/katdocs/soc_enc/QuadragesimoAnno.htm>. ISBN 80-7113-154-7.

Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice. Praha : Sekretariát české biskupské konference, 2000. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000526.pdf>>.

Žeň veřejné diskuze k listu Pokoj a dobro. Praha : Sekretariát české biskupské konference, 2002. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000536.pdf>>.

Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě : Závěrečný dokument Plenárního sněmu. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/res/data/016/001935.pdf>>. ISBN 978-80-7195-162-9.

ANZENBACHER, A. Co je sociální spravedlnost? *Teologické texty : Časopis pro teoretické a praktické otázky teologie* [online]. © 2004-2006, č. 2004/4 [cit. 2007–07-22]. Dostupný z WWW:

<<http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20050930153001&nadpis=Co-je-socialni-spravedlnost->>.

BUCHER, R. Církev v mediální společnosti. In *Výukový CD-ROM Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích* [CD-ROM]. České Budějovice : TF JU, 2003.

FRIČ, P. *Dobrovolnictví a dárcovství v ČR* [online]. NROS, AGNES, 2000. [cit. 2008–02-03]. Dostupný z WWW:

http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/pedag/main.php?&l1=2&l2=1.

MACHOŇ, L. *Základní finanční cíle nadnárodní společnosti (koncernu), 1.2* [online]. 2000, 18.12.2007 [cit. 2008–01-23]. Dostupný z WWW:

<<http://nb.vse.cz/KFOP/O-K-410f.HTM>>.

MUCHOVÁ, L. Povolání k životu? Aneb „Budoucnost výuky náboženství v Čechách?“ Přednáška pro seminář „Budoucnost výuky náboženství“. In *Výukový CD-ROM Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích* [CD-ROM]. České Budějovice : TF JU, 2003.

POTŮČEK, M. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku* [online]. Praha : Centrum pro sociální a ekonomické strategie, 2002 [cit. 2007-08-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.martinpotucek.cz/download/books/pruvodce.pdf>>.

RENÖCKL, H. Co obsahuje a vyžaduje svoboda. Etické reflexe k tématům globalizace – transformace – integrace do Evropy. In *Výukový CD-ROM Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích* [CD-ROM]. České Budějovice : TF JU, 2005.

ŠRAJER, J. Teologická etika a česká přítomnost. *Teologické texty : Časopis pro teoretické a praktické otázky teologie* [online]. © 2004-2006, č. 2003/4 [cit. 2007-07-30]. Dostupné na WWW:

<http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20050411115234&nadpis=Teologicka-etika-a-ceska-pritomnost>.

VAN LUYN, A. H. Dialog s nevěřícími v sekularizované kultuře. *Teologické texty : Časopis pro teoretické a praktické otázky teologie* [online]. © 2004-2006, č. 2004/5 [cit. 2007. 07. 28.]. Dostupné na WWW:

<http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20051026212246&nadpis=Dialog-s-nevericimi-v-sekularizovane-kulture>.

ZVĚŘINA, J. Několik tezí o veřejné činnosti křesťanů. *Teologické texty : Časopis pro teoretické a praktické otázky teologie* [online]. © 2004-2006, č. 1991/1 [cit.

2007-07-30]. Dostupné na WWW:

<http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20050714110633&strana=4 &nadpis=Nekolik-tezi-o-verejne-cinnosti-krestanu-strana-4>

Arcidiecézní charita Praha : Rozvojové středisko, Adopce na dálku [online]. [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW:

<http://www.charita-adopce.cz/index.php?id=100200>.

Asociace občanských poraden : Členství v AOP [online]. 2004 [cit. 2008-02-19].

Dostupný z WWW:

<<http://www.obcanskeporadny.cz/content/blogsection/3/104/10/20/>>.

Církevní školství : Katalog církevních škol [online]. © 2006 [cit. 2007-07-26].

Dostupný z WWW: <<http://skolstvi.cirkev.cz/index.php?menu=2>>.

Charita Česká republika : Denní a kontaktní centra [online]. © 2004, 5.10.2004

[cit. 2008-01-25]. Dostupný z WWW:

<<http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=302&nDepartmentID=175&nLanguageID=1>>.

Charita Česká republika : Humanitární a rozvojová pomoc [online]. © 2004,

31.5.2007 [cit. 2007-09-05]. Dostupný z WWW:

<<http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=1148&nDepartmentID=185&nLanguageID=1>>.

Charita Česká republika : Poradny a krizová centra [online]. © 2004 , 5.10.2004

[cit. 2007-11-25]. Dostupný z WWW:

<<http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=303&nDepartmentID=176&nLanguageID=1>>.

Charita Česká republika : Výroční zpráva 2003. Služby [online]. © 2004 [cit.

2007-10-11]. Dostupný z WWW:

<<http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=698&nDepartmentID=328&nLanguageID=1>>.

Charita Česká republika : Zvláštní sociální služby [online]. © 2004, 11.10.2004 [cit. 2008-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=317&nDepartmentID=182&nLanguageID=1>>.

Katolická církev v České republice : Národní centrum pro rodinu České biskupské konference [online]. © 2008 [cit. 2007-08-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/rodina.html>>.

Katolická církev v České republice : Sekce pro mládež České biskupské konference [online]. © 2008 [cit. 2008-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/mladez.html>>.

Katolická církev v České republice : Královéhradecká diecézní charita zajišťuje práci pro sociálně znevýhodněné [online]. © 2008 [cit. 2008-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/kralovehradecka-diecezni-charita-zajistuje-praci-pro-socialne-znevychodnene.html>>.

Kronika českých zemí [CD-ROM]. Verze 2.0.0. Praha : Anopress, 1999.

Národní zpráva o rodině [online]. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004 [cit. 2008-02-01]. Dostupný na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf>.

Oblastní charita Jihlava : Malá řemesla [online]. [cit. 2007-07-30]. Dostupný z WWW: <http://www.jihlava.cz/charita/PZ_J_malaremesla.htm>.

Oblastní charita Pelhřimov : Služby [online]. 2005 [cit. 2008-02-20]. Dostupný z
WWW: <<http://www.charitapelhrimov.cz/index.php?id=sluzby>>.

Abstrakt

ŠTREJBAR, P. *Česká katolická církev a sociální spravedlnost. Postavení, možnosti a aktivity katolické církve v oblasti sociální spravedlnosti v České republice.* České Budějovice 2008. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologické etiky, sociální etiky a etického vzdělávání. Vedoucí práce J. Šrajer.

Klíčové pojmy: Sociální spravedlnost / sociální nespravedlnost, římskokatolická církev / česká katolická církev, spravedlnost, česká společnost, hodnoty, sociální služby.

Práce se zabývá způsobem, jakým česká katolická církev přispívá k uskutečnění sociální spravedlnosti v České republice. Snaží se popsat sociální spravedlnost jako pojem a poukázat na její porušování v Česku. Analýza hodnot české společnosti má naznačit, zda existuje obecný zájem na rozvíjení sociální spravedlnosti.

Podstatnou část práce tvoří mapování sociálních aktivit katolické církve, které jsou činné v nápravě porušování sociální spravedlnosti. Jsou navrženy některé kroky, které by mohly zlepšit účinnost služeb katolické církve.

Abstract

Czech Catholic church and social justice. Position, possibilities and Catholic church's activities in the area of social justice in the Czech republic.

Key words: Social justice / social injustice, Roman Catholic Church / czech Catholic Church, justice, czech society, value, social services.

The work engages in what manner czech Catholic Church contributes realizing of social justice in Czech republic. It tries to describe social justice as a conception and refer to its failuring in Czech. Analysis value of czech society should indicate if there is common concern in development of social justice. Substantial part of work forms mapping of Catholic Church's social activities which are active in reparation of social justice breaking. Some steps which could prove influences of Catholic Church services are proposed.